

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

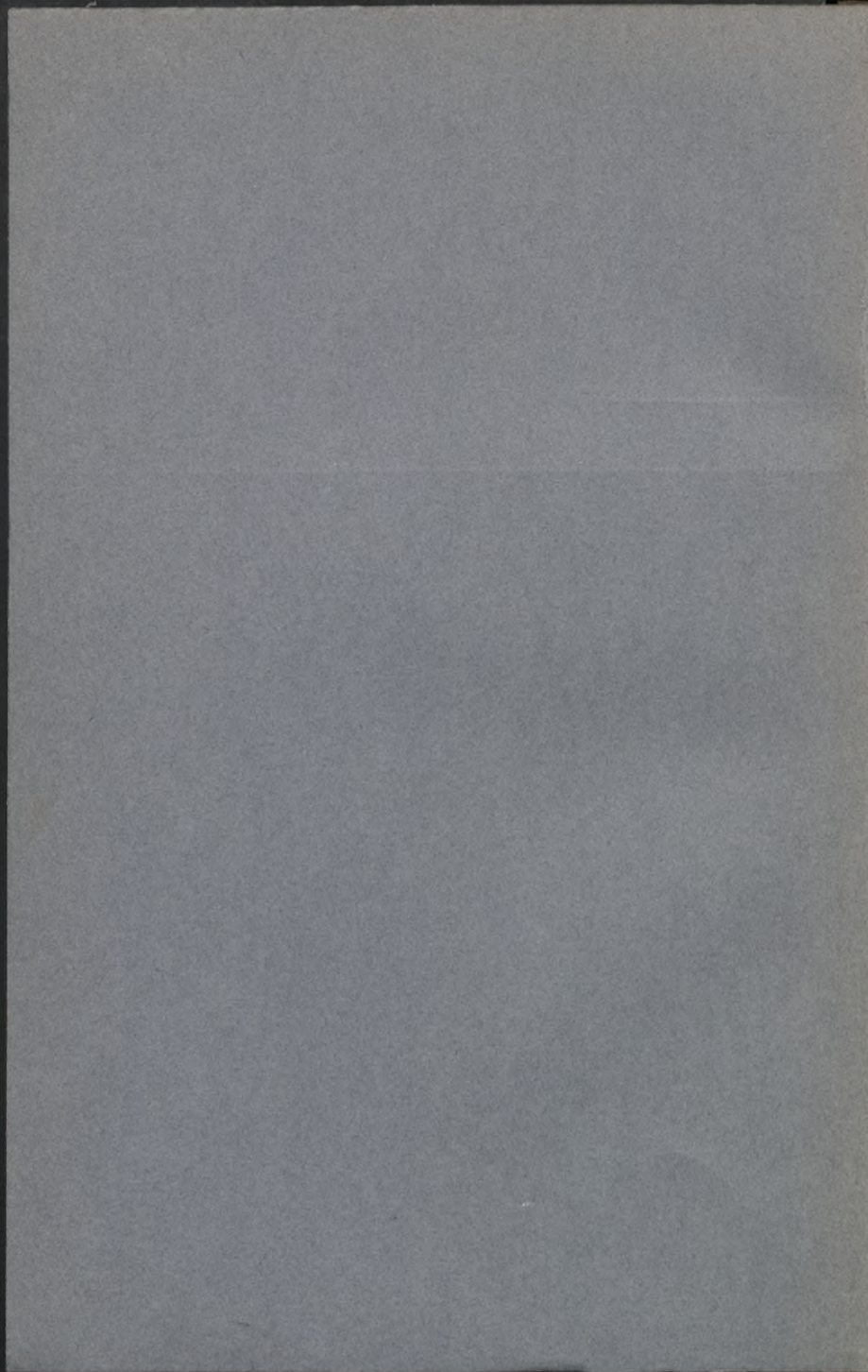
(Pm) List
3
St.

Aberg J. G.

List mot list

1894

GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK

*Ch. Linn.
Sv.*

LIST MOT LIST.

RIGAS BELÄGRING ÅR 1700

AF J.O. ÅBERG.

P & G. BEIJERS BOKFÖRLAGS-AKTIEBOLAG - STOCKHOLM

Pris: 40 öre.

GÖTEBORGS
STADSIBLIOTEK

Historiska Berättelser af J. O. ÅBERG:

1. Ett qvinnodåd. Berättelse från striderna vid Kalmar under Karl IX:s tid. — 60.
2. Lots-Jakob. Berättelse från ryssarnes härjningar på våra kuster 1719. 1: —
3. Skräddarne i Greiffenhagen. Julberättelse från trettioåriga kriget. — 35.
4. Karl XII:s värja. Berättelse. — 80.
5. Erik Ollikainen. Historisk-romantiska skildringar från Sandels fälttåg i östra Finland 1808. 1: —
6. Spofvens pistol. Ett äfventyr från sista finska kriget. — 50.
7. Sammansvärjningen i Krakau. Historisk-romantisk skildring från Karl X Gustafs polska krig. — 50.
8. Karl XII som fångvaktare. Berättelse. — 50.
9. "Lasse i Gatan". Från Karl XII:s tid. Berättelse för folket. — 60.
10. Banér i säcken. Historisk skildring från trettioåriga kriget. 1: —
11. Måns Lurifax. Äfventyr från Magnus Stenbocks fälttåg i Skåne 1710. — 75.
12. Snapphanarne. Romantiserade skildringar från Karl XI:s krig i Skåne 1677. 2: —
13. Den siste Karolinen, eller tre svenska krigsfångars äfventyr under flykten från Archangel 1712. — 60.
14. Mjölmarflickan vid Lützen. Ett tvåhundraårigt minne. — 50.
15. Under snapphaneeken. Äfventyr från 1678. 1: —
16. Öfverlöparen. Romantiserad skildring från 1719. — 50.
17. I hålvägen. Romantiserade skildringar från Baltzarfejden i Jemtland 1612. — 75.
18. Svenskarne på Hammershuus. Historisk roman. 1: 75.
19. Länsmannen. Berättelse från Karl IX:s danska fejd 1611. — 60.
20. Kapten Severin. Historisk berättelse från Karl XI:s tid. 1: 25.
21. Nattvardsgästerne. Ett gammalt historiskt minne. — 75.
22. Gösta Kroknäsa. Berättelse från Gustaf II Adolfs ungdom. — 75.
23. Gustaf II Adolfs sista Julafton. Berättelse. 1: —
24. Tyrannens lön. Berättelse från Jösse Erikssons dagar. — 50.
25. Rebellens dotter. Romantiserad skildring från Karl X Gustafs polska krig. — 75.
26. Soldattorpet vid Rajalaks. Berättelse från sista finska kriget. — 75.
27. På Köpingshus. Berättelse från Engelbrekts befrielsekrig. — 60.

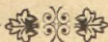
S. 32/478

LIST MOT LIST.

RIGAS BELÄGRING ÅR 1700.

A F

J. O. ÅBERG.

STOCKHOLM.
F. & G. BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG.

M A L M Ö
M. POLHEIMERS BOKTRYCKERI.
1894.

1.

Det är till år 1700, då den frejdade hjälten Erik Dahlberg försvarade staden Riga mot en öfverlägsen fiendtlig kår, som vi genast föra läsaren.

Vid den utmed Dünafloden löpande smala och krokiga Rundelsgatan, som erhållit sitt namn deraf att bastionen Badstugurundeln var belägen vid densamma, och fullkomligt beherrskade floden från denna sida, låg bland andra en liten nära nog till hälften förfallen koja endast några alnar aflägsen från Dünaflodens här ganska breda vatten.

Denna koja, som tillika inrymde en liten obetydlig bod, innehållande diverse varor af underordnad beskaffenhet, egdes af småköpmannen Joseph Pückler, som jemte sin adertonåriga dotter Käthi bebodde densamma.

Joseph Pückler härstammade från Böhmen och hade för omkring tjugo år, innan denna berättelses början kommit till Riga och bosatt sig der. Gift med en lifländska, som vid Käthis födelse hade måst gifva sitt lif i utbyte mot dottern, blef Joseph Pückler efter denna familjeolycka grubblande och ville knappt se, ännu mindre tala med någon människa, nej knappast med dem, som fordom varit hans intima vänner och under hustruns lefnad ganska ofta blifvit inbjudna till hans hem.

Småningom skingrades dock sorgen så pass myc-

ket, att köpmannen kunde återtaga sitt arbete, det vill säga sköta den lilla boden.

Många gånger tog han dock Käthi, som redan från barndomen erhållit inblick i fadrens göromål, till hjälp. Och derpå förtjenade han ej så litet, ty som en löpeld spred sig den underrättelsen icke blott längs gatan, utan äfven kring hela kvarteret, att Käthi Pückler stod i boden. Och då kunde man vara säker på att den var belägrad af unga och gamla, både män och kvinnor, ända från morgonen och till qvällen.

Och orsaken till denna rusning?

Käthi Pücklers hade ett förunderligt sätt. Åt karlarne vore de än aldrig så fula, hade hon alltid ett förbindligt leende och till och med åt de kvinnor, som voro afundsjuka på henne för hennes fägring och der i smyg häcklade henne, gaf hon fullare mått än fadren vanligtvis brukade göra. Härigenom förstummades också mången belackerskas tunga.

Redan i början af februari månad år 1700 hade en nykommen svensk kavallerisquadron ryckt in i staden och fått kvarter i närheten af Rundelsgatan.

När de nykomne ryttarne efter några dagars hvila hunnit göra sig någorlunda hemmastadde i staden, hade också några af dem hittat vägen till Joseph Pücklers bod vid Rundelsgatan. Käthi hade då förestått boden och som hon den dagen var vid ett ovanligt gladt humör hade hon så intagit de svenske ryttarne, att de samfäldt svurit på, att hon var den vackraste flickan i hela Lifland.

På detta beröm hade Käthi ej svarat ett enda ord.

När ryttarne sedermera träffade sina kamrater kunde de ej nog tala om den vackra bodflickan vid Rundelsgatan. Följden häraf blef naturligtvis att den lilla boden efter den dagen var full af handlande svenske ryttare och fotknektar.

Bland de förre befann sig en ung man, som vid Narya vunnit korporalsgraden. Hans namn var Mårten och han var icke blott bland kamraterne, utan äfven bland officerarne ansedd för att vara en af de tappreste kämparne i hela den svenska styrkan.

Mårten hade hvarje dag under en half månads tid varit ungefär en timme inne i Joseph Pücklers bod och då alltid passat på när Käthi var ensam derinne.

Genast spridde sig också i kvarteret det ryktet, att den unga flickan ej såg den svenske ryttaren med oblida ögon, och att hans besök i den lilla boden ej så mycket gällde dess handelsvaror som fast mera den, som afyttrade desamma.

Mårtens kamrater och till med förmän skämtade också öfver dessa hans besök, men kommo aldrig långt med den unge korporalen, som i dylika förhållanden var sjelfva luguet personifieradt.

Men då skämtet ibland kunde blifva alltför närgånget, svarade alltid Mårten:

»Den saken har ni ej med att göra, ty om jag får sköta mig sjelf, så ska' jag nog reda ut allt till det bästa.»

Detta var nu godt och väl hvad Mårtens kamrater vidkommo, men ännu fanns det en som stod honom i vägen hos den vackra Käthi, och det var Joseph Pückler sjelf.

Lång tid hade nemligen ej kunnat gå om, förrän han började att misstänka, att det ej stod rätt till med den unge svenske korporalens täta besök i boden, och hans misstankar stärktes så mycket mera som han högst sällan såg till den unge ryttaren då han sjelf var inne i boden och sålde.

Flere gånger hade han för den skull tänkt att sätta efter Käthi, men hvarje gång hållits tillbaka af en viss obeständig känsla.

Men, en morgon, då Käthi efter vanligheten befann sig i boden ställde sig Joseph Pückler på lur i en närbelägen portgång snedt emot sin bod. Från den plats han nu innehade kunde han genom det lilla fönstret, som Käthi alltig höll rent och putsadt, se hvad som tilldrog sig i boden.

Efter en stunds väntan såg Joseph Pückler korporal Mårten komma gående. Han gick ett par gånger förbi den lilla boden och då han märkte att Käthi var ensam derinne, trädde han in.

»Aha, din lufver», utbrast Joseph Pückler missnöjd då han tydligt märkte hur Mårten höjde sig öfver disken och fattade Käthis hand, samt att hon ej gjorde mine af att draga den tillbaka, »nu ska' jag gripa dig på bar gerning.»

Med dessa ord smög han sig varsamt öfver gatan igen, i akt och mening att öfverraska de älskande.

2.

Då korporal Mårten inträdde i den lilla boden helsade han Käthi med ett innerligt:

»Guds fred, käraste Käthi.»

»Tack», svarade den unga flickan med ett visst vemod.

»Hvad står nu på?» sporde korporalen förbluffad och fattade Käthis små händer. »Du är sorgsen!»

»Ack ja», svarade den unga flickan och besvarade Mårtens varma handtryckning. »Jag tror att far vet någonting.»

»Tror du det?»

»Ja, du kan tänka att grannarne prata både hit och dit eftersom du hvarje morgon kommer hit och det skulle ej förundra mig om far hört något.»

»Nå, hvad tror du att han i sådant fall skulle göra?» sporde Mårten och såg forskande på den unga flickan.

»Svårt att säga, men eftersom han vill att jag ska' taga den rike vapensmeden Melchior, som bor längre bort i den här gatan, så...»

»Vapensmeden Melchior», afbröt Mårten under det hans ögon lågade. »Talar du sanning, Käthi?»

»Ja», svarade den unga flickan med djupt sorgsen ton, »det är tyvärr sanning.»

Några ögonblicks tystnad uppstod nu iföljd deraf att ett par personer kommo in i boden för att handla. Sedan de väl blifvit expedierade återtog det afbrutna samtalet.

»Ska' du också gå in på din faders förslag, Käthi?» sporde den unge korporalen med bäfvande stämma.

Till svar lutade sig den unga flickan öfver disken så att hennes täcka hufvud nära nog vidrörde Mårtens, såg på honom med blickar, ur hvilka den mest hän- gifna och trofasta kärlek framlyste och sporde der- efter:

»Tror du nu att jag ska' bli Melchiors hustru?»

»Nej, nej», utbrast Mårten under det han med båda händerna fattade den unga flickans hufvud. »Jag ser nu att du alltid ska' förbli min egen lilla trogna Käthi.»

Mårten hade ännu icke blifvit besegrad af någon fiende vare sig i skepnad af en ryss eller en sachsare, men de svällande purpurläppar som nu logo mot honom gjorde att han glömsk af den försigtighet, som han borde iakttaga, tryckte en varm kyss på dem.

I detsamma hördes en grof stämma från yttre dör- ren:

»Åhå, min gunstig herre, tror ni att den varan också finnes till salu i min bod?»

Med ett lätt anskri slet sig Käthi lös från Mårten och från hennes läppar ljödo dessa ord:

»Min far, min far.»

Till en början blef visserligen Mårten en smula hä- pen, men som han var van att snart finna sig yttrade han innan Joseph Pückler knappt hann sluta:

»Jaså, det är ni sjelf, herr Pückler! Bra att jag träffade er. Ni ska' veta att Käthi och jag hålla af hvarandra och derfor så hoppas jag, att ni ingenting har emot att . . .»

»Jo, det har jag visst, det», afbröt Pückler. »Mel- chior vapensmed ska' ha henne till hustru, det är sä- kert.»

»Om jag vill, ja», svarade Mårten med tonvigt på hvarje ord.

Joseph Pückler trädde några steg tillbaka, satte utmanande båda händerna i sidorna och utbrast, också han med tonvigt på hvarje ord:

»Om ni vill?»

»Ja, just så, min gubbe lille», svarade korporal Märten under det han gick fram till Joseph Pückler och lade sin hand så eftertryckligt på hans skuldra, att den lille mannen nära nog segnat till marken. »Ser ni, jag behöfver endast säga till fältmarskalken Dahlberg, så ska' han nog hjälpa mig trots både er och vapensmeden Melchior. Tag nu edert förnuft till fånga, herr Joseph Pückler, ty annars kunde det bekomma er illa att bråka med mig. Farväl nu så länge, och farväl, kära Käthi. Var lugn, ty om något ondt skulle hända dig, så lofvar jag, att de, som tillfogat dig det, ska' komma att sota därför på ett sätt, som de aldrig skola glömma, lefde de än i hundra år.»

Med dessa ord gick den räske korporal Märten fram till den unga flickan, som med oroligt klappande hjerta åsåg uppträdet mellan fadren och den älskade, tryckte varmt hennes händer, under det han trofast såg henne i ögonen och lemnade derefter boden med stolta steg utan att bevärdiga Joseph Pückler med en enda blick.

Sedan denne en stund stått nära nog som förstenad hoppade han ordentligt till, utöste en mängd skymford mot dottren och den svenske korporalen och störtade derefter ut ur boden utan att lyssna till Käthis rop.

3.

Kort före här ofvan skildrade tilldragelse hade det sachsiska sändebudet general Carlowitz ankommit från Moskwa och haft ett längre samtal med Erik Dahlberg, som då var högste befälhafvare i Riga.

Under samtalet framkastade generalen det spörsmålet om han vid sin återkomst skulle få medföra sina packvagnar, och om de oantastade skulle få insläppas i staden.

Sedan fältmarskalken funderat en stund, utbrast han:

»Eder begäran, herr general, bifalles gerna. Kom när ni behagar.»

Efter denna tillåtelse aflägsnade sig Carlovitz. Dahlberg märkte icke det triumferande leende, som spelade kring sachsarens läppar då han lemnade rummet.

Innan vi fortgå längre i berättelsen kan det ej vara ur vägen att här nämna några ord om Erik Dahlberg, en man, som spelat en så betydande roll under Sveriges storhetstid.

Erik Dahlbergs föräldrar voro landssekreteraren i Vestmanland Jöns Dahlberg och Dorothea Mattsdotter. Han föddes i Stockholm den 10 oktober 1625, samt dog den 16 januari 1703, således icke fullt tre år efter händelserna i denna berättelse.

Redan vid aderton års ålder måste den unge Dahlberg, som ej hade något rikt, ej ens välbergadt föräldrahem att sätta sin lit till, ut för att förtjena sitt uppehälle. Han blef då aldra först förrådsskrifvare i trettioåriga kriget.

Här väcktes uppmärksamheten på hans skicklighet i matematik och ritning, hvadan han af öfverste Marckofelt antogs såsom tjänstgörande vid fältmättningsstaten.

Sedan trettioåriga kriget ändats var Dahlberg utan sysselsättning. Han användes dock för regeringens räkning i flera hvarf och tänkte derefter att göra en resa till Palestina. Efter tre misslyckade försök återvände han till Tranenberg, der Karl X Gustaf då hade sitt läger.

Under denna tid hade han ett äfventyr, som lätt kunnat kosta honom lifvet, om ej den menskliga barmhertigheten hade varkunnat sig öfver honom. Vi vilja här anföra hvad en af våra anseddaste historie-skrifvare, Fryxell, säger härom. Han berättar följande:

»Under polska fälttåget genomgick Dahlberg ett temligen ovanligt äfventyr. Det var hösten 1656. Han hade blifvit angripen af pesten och insjuknade den 9 oktober under en ridt till Elbinge. I feberyrsel tog han vägen inåt en skog och red der under ett och ett halft dygn fram och tillbaka, nästan utan medvetande, svande, än i sadeln, än på marken; och när han äfven i detta sista fall snart af feberdrömmarne väcktes, var han så matt, att han endast krypande förmådde komma till sin häst. Det sediga djuret sprang likväl ingen gång undan, utan lät sig villigt tagas. Så kom Dahlberg slutligen fram till en krog, belägen vid stranden af Frische Haff. Krögaren såg, att det var en svensk officer, trodde honom drucken och lade honom därför på en af bänkarne. Kort derefter inträdde en från hafvet återkommen fiskare, hvilken satte sig ned och började klaga öfver den hårda fattigdom, som tryckte honom samt hans olyckliga hustru och barn. Dahlbergs medlidande rördes; han reste sig upp, lät på sin bekostnad gifva mannen god förplägning och räckte honom slutligen en rik allmosa. Efter många och hjertliga tacksägelser aflägsnade sig fiskaren. Dahlberg låg kvar under ständigt ökad feber. Snart förstod krögaren att det var pesten. Derför, och då folket af fruktan började sky huset, bar han den numera sanslöse främlingen ned till hafsstranden och lade honom der under några pilar; bädden var en halmkärffe, täcket var Dahlbergs egen kappa.

Händelsevis kom den fattige fiskaren dagen derpå och fick veta förhållandet. Han bannade krögaren för deras omensklighet och skrämde honom för svenskarnes hämnd. Derpå bar han Dahlberg ned i sin båt, övertäckte den med seglet, rodde ut i vattnet och fästade farkosten inuti den tjockaste strandvassen, der den af ingen kunde ses. I en stund af half sansning gaf Dahlberg honom sina penningar och dyrbarheter och bad att blifva begrafven under en reslig vid stranden stående ek. Fiskaren tog emot penningarne och köpte för desamma hvad som kunde behöfvas. Han bodde i Elbingen, tre mil derifrån; men ledd af medlidande och from tacksambhet, kom han likväl esomoftast att besöka sin olyck-

lige välgörare. En gång trodde han så säkert denne vara död, att han på flera dagar icke gick dit, utan lät istället förfärdiga Dahlbergs likkista. På detta sätt, oafklädd, nästan medvetlös och beständigt i båten, samt under bar himmel, låg Dahlberg från den 12 oktober till den 13 november. Ändtligen brast pestbölden och sansningen började småningom återkomma. Nu lät han föra sig till Elbingen; men som ingen sjuk fick insläppas i sjelfva staden lade fiskaren honom i sin trånga af ler och halm uppbygda koja i förstaden, hvarest en kärfve på golfvet blef hans läger. Inkommen i värmen lät han nu aftaga sina kläder och hårda ryttarestöflar, hvilka på en hel månad icke varit af fötterna. De senare befunnos därför så svullna och så svarta som en kittelbotten. Dahlberg trodde sig aldrig mer kunna återfå deras bruk och utstod i flera veckor ganska svåra plågor. Rundt omkring härjade pesten. I den närmaste kojans, endast med en tunn ler- och halmvägg skild från fiskarens, dogo flere personer deraf. Blott några tum från Dahlbergs hufvud, på andra sidan om den lösa väggen, hörde han af en der liggande pestsjuk dess vända, dess quidan, dess sista ord, sista suck. Oaktadt detta omgifvande elände, oaktadt ej mindre än sju personer bodde i fiskarens trånga koja, blef dock ingen enda bland dess innevånare anstuckna af smittan. Fiskaren och hans hustru, sjelfva fromma, sade att det var för den fromme främlingens skull, som Gud bevarade deras hus. Dahlbergs första fråga åt fiskaren rädade hans eget lif. Nu, trodde de, var det fiskarens barmhertighet emot Dahlberg, som nedkallat Guds välsignelse och skydd öfver hyddan. Det syntes dem alla en ömsesidig uppfyllelse af Herrens ord: Salige äro de barmhertige ty dem skall ske barmhertighet. — Slutligen segrade Dahlbergs af natur och sparad ungdom starka helsa. Första gången han gick ut, förde fiskaren honom till kyrkogården och visade der den likkista, han åt Dahlberg beställt, och den plats der han ämnat bland sina fattiga fränder begrafva den främmande herrn. Båda fröjdades åt, att sådant numera icke behöfdes, och

Dahlberg återvände snart till sin konung och till en framtid, lysande at ära och namnkunnighet.»

Men äfven i fredens hvärf intager Erik Dahlberg såsom tecknare en framstående plats genom sina båda stora odödliga verk *Teckningarne till Karl X Gustafs historia* och *Suecia antiqua et odierna*.

I början af Karl XI regering synes Dahlberg ha blifvit mer än lofligt tillbakasatt, måhända i följd af låge afundsmäns inflytande, men mot slutet deraf började nådevedermälena att flöda så mycket ymnigare och året före denne konungs död utnämndes fältmarskalken grefve Erik Dahlberg till generalguvernör öfver Lifland med bostad i dess hufvudstad Riga, der han i dess för svar inlade en ovanskelig ära.

Ungefär fjorton dagar efter det general Carlowitz lemnat Riga inträdde en afton öfverste Wetz i fältmarskalkens rum.

»Hvad nu, öfverste», sporde denne förvånad. »Ni ser så hemlighetsfull ut. Hvad har ni på edert hjerta?»

I stället för att gifva svar på denna fråga sporde Wetz om fältmarskalken verkligen på fullt allvar gifvit Carlowitz det ofvan nämnda löftet.

»Ja», svarade Dahlberg otvunget, »men hvadan frågar ni så?»

»Derför att ni bör se upp med generalen.»

»Hur så?»

»Jo, innan han reste hade han hemliga sammankomster med flere missnöjde här i staden och bland dessa befann sig äfven den rike vapensmeden Melchior, som redan länge stått i spetsen för de oroliga hufvudena här.»

Grefve Dahlberg satt en lång stund försänkt i djupt grubbel. Slutligen uppreste han sitt grånade ärevördiga hufvud, såg länge på Wetz och fortfor derefter:

»Jag har länge vetat att en del af det här bosatta tyska elementet åstundar en anslutning till sina lands-

män sachsarne, men då vi stå på god fot med stadens öfrige innevånare, som ju utgöra det stora öfvervägande flertalet, anser jag att vi kunna vara temligen lugna för dessa stämplingar. Dock har ni min befallning, att så noga som möjligt låta bevaka den der vapensmeden och hans sällskap, men gå ej för häftigt tillväga, så att de på förhand ana att de äro upptäckte. Men en annan sak, har ni någon på hvilkens fintlighet och trohet vi kunna lita, jag menar någon, som är listig nog att kunna spionera på uppviglarne utan att sjelf utsätta sig för misstankar?»

»Ja.»

»Hvem då?»

»Korporal Mårten.»

»Ah, den der unge mannen, som vann sin grad vid Narva och som kom hit med er?»

»Just han.»

Öfverste Wetz omtalade derefter Mårtens förhållande till den vackra Kätbi och slutade med dessa ord:

»Han är rival till vapensmeden Melchior och skall således — — —»

Grefve Dahlberg gjorde en rörelse med ena handen och afbröt på detta sätt öfverstens tal. Derpå sade han:

»Jag behöfver ej veta mera. Han är just den rätte att utforska partiets planer. Säg honom, att om detta lyckas har jag en underofficersplats i beredskap åt honom och då måtte det väl ej blifva svårt för honom att få den han älskar.»

Efter ytterligare ett kort samtal aflägsnade sig öfverste Wetz.

4.

Det var dagen efter den, på hvars morgon korporal Mårten haft sitt ofvan angifna samtal med Joseph Püchler, som han (Mårten) blef kallad till öfverste Wetz, som omständligt redogjorde för hvad han hade att uträtta.

Öfversten förteg likväl den belöning, som Erik Dahlberg utfäst at åt honom om han väl uträttade sitt uppdrag.

Mårten var genast villig, ty freden i staden behagade ej hans af naturen krigiska sinnelag.

»Var lugn, herr öfverste», svarade han därför. »Finns det någon möjlighet att få veta något, så ska jag inte ett ögonblick försumma någonting, som kan leda dertill. Men då måste jag också bedja öfversten om en tillåtelse.»

»Hvad då för en?»

»Jo, att få gå ut och in i staden när jag behagar utan att för hvarje gång behöfva begära tillstånd dertill, ty vid sådana tillfällen som detta beror mycket på skyndsamhet.»

»Du skall genast få den», svarade öfverste Wetz, »och här», tillade han, i det han lemnade Mårten en liten börs med dukater, »här har du att reda dig med ifall endast guld det skulle hjälpa.»

»Tror nog att jag ska kunna reda mig ändå», svarade korporalen, »men jag vill ändock taga emot börsen för tillfället, ifall den skulle behöfvas.»

En halftimme derefter hade korporal Mårten den begärda tillåtelsen, undertecknad af Erik Dahlberg, i sina händer och straxt derpå började han sin spionerande vandring.

Under ett par nätter hade han, iförd en drägt i hvilken han omöjligen kunde kännas igen, postat dels utanför Joseph Püchlers dels vapensmeden Melchiors

bus, men utan att vinna sin afsigt. Han började redan att känna sig missmodig men ville ändock icke aflägga rapport inför öfverste Wetz.

Försjunken i grubblerier ströfvade han på tredje aftonen förbi bastionen Badstugurundeln. Aftonen var så mörk, att han knappt kunde se fyra alnar framför sig.

Just som han skulle vika om en krökning på Rundelsgatan hörde han smygande steg bakom och framför sig. Att slinka in i en närbelägen portgång var för honom ett ögonblicks verk.

De hvarandra mötande personerna sammanträffade utanför nämnde portgång. De samtalade så lågt, att Mårten ej kunde höra ett enda ord, hur mycket han än spände sina örhinnor. När de samtalande slutligen skiljdes åt, sade den ene med halfhög stämma:

»Således i afton klockan nio hemma hos mig.»

»Hvar der», sporde den andre.

»I rummet innanför bodkammaren. Du vet att det finnes en utgång dit från bakgården.»

»Men du har ju inte ännu låtit sätta in fönstret som slogs ut i går. Om någon lyssnare — — —»

»Har ingen fara», svarade den, som först talat.

»När jag nu kommer hem, så låser jag bakporten och då vet du att ingen kan komma in på gården. Jag ska' själf öppna åt dig.»

»Kan jag inte gå genom boden?»

»Nej, jag stänger den så fort jag kommer hem och skickar bort Käthi till min syster. När du kommer så slå endast tre slag på bodfönstret. Jag hör då genast hvem det är.»

Efter detta samtal skiljdes de båda vandrarna åt.

Mårtens kropp darrade af rörelse, ty i den, som först talat hade han igenkänt Joseph Püchler. Den andre var då troligtvis ingen annan än hans utsedde måg, vapensmeden Melchior, om hvilken öfverste Wetz talat. Mårten tyckte åtminstone så af hans organ.

Det dugde nu ej att längre förhåla tiden, ty han måste vara på bakgården innan Joseph kom hem och stängde den.

För den skull ilade han, tack vare tillståndet från Erik Dahlberg, tvärs igenom Budstugurundeln, hvilken

Joseph Püchler måste kringgå för att komma till sitt hem, och hade redan hunnit gömma sig bakom det på gården befintliga lilla skjulet, då småköpmannen med stora steg närmade sig porten, den han på det omsorgsfullaste stängde.

Sedan Joseph Püchler gjort ett slag omkring gården och till och med tittat bakom skjulet, der han dock för det rådande mörkrets skull ej kunde upptäcka den gömde, gick han in till sitt och en stund derefter kunde Mårten tydligt höra hur han stängde boden och befalldes Käthi att i ett ärende gå bort till sin vid slutet af Rundelsgatan boende faster.

Så gerna som den unge korporalen nu velat skynda ut för att följa den älskade så kunde han det icke, ty han var ju bunden vid sitt en gång gifna löfte, och att svika detta förbjöd honom hans heder. Han väntade för den skull med tilltvunget lugn att den tid skulle komma, då vapensmeden Melchior infann sig.

Och snart slog denna timme. Mårten förnam tydligt de tre knackningarne på bodfönstret. Icke många sekunder derefter utkom Joseph Püchler, gick raskt öfver bakgården och öppnade porten. Efter ett kort meningsutbyte fördt i hviskande ton, gingo de båda vännerna in i det för sammankomsten afsedda rummet.

Så snart korporal Mårten väl sett dem försvinna i i det lilla huset skyndade han fram till det utslagna fönstret. Så mycket försigtigheten tillstodde honom arbetade han sig derefter fram mellan de stenar och andra föremål, som voro hopade framför detsamma.

Men, hur mycket korporalen än ansträngde sina hörhinnor kunde han ej höra ett enda redigt ord af hvad som talades inne i rummet. Förgäfves höjde han sig på tåspetsarne och lyfte hufvudet nära nog i jemnhöjd med fönsterkarmen, han kunde ändock ej höra någonting.

»Fördömda otur», mumlade han för sig sjelf. »Lika så gerna kunde jag ha följt Käthi i afton. Anfakta och regera!»

Men likasom han utanför Budstugurundeln följdes af lyckan i sista ögonblicket då han aldrig minst tänkte derpå, likaså skulle också nu en skymt af framgång ät

hans spioneri beredas honom mot slutet af Joseph Püchlers och Melchiors samtal.

Han hörde nemligen denne säga just som han och Joseph Püchler trädde ut på bakgården:

»Du kommer således till värdshuset vid Kobrons skans i morgon afton, för att höra mera om vår plan?»

»Ja», svarade Joseph Püchler utan den ringaste tvekan.»

»Godt, då träffas vi der klockan sex. Farväl till dess.»

Mårten kunde ej höra mera, ty småköpmannen öppnade i detsamma porten för vapensneden. Till Mårtens lycka stängde han den icke utan sköt endast helt ovarsamt till densamma. Detta gjorde också att Mårten lätt kunde smyga sig ut så snart Joseph väl hunnit in till sitt igen.

»Värdshuset vid Kobrons skans», mumlade Korporalen för sig sjelf under det han sakta gick framåt Rundelsgatan. »Der har jag inte förr varit. Men nog vet jag hvar Kobrons skans är belägen, och då ska' det inte bli svårt att hitta rätt på värdshuset.»

Han hade icke gått långt då han tydligt förnam hastiga steg framför sig. Af dess lätthet anade han att det icke kunde vara en karl. Genast for den tanken genom hans hufvud att det var Käthi, som återvände från besöket hos fastern.

Han drog sig för den skull varsamt åt sidan och stödde sig mot en husvägg. Visserligen kunde han icke se den hastigt framskyndande qvinnans anlete, men att döma af hennes något otydliga gestalt måste det vara hon.

Skulle han skynda fram och göra henne sällskap? I förstone tänkte han nog derpå, men så rann en annan tanke upp i hans hjerna.

Käthi hade nemligen ej sett honom i den förklädnad han nu bar, och om Joseph Püchler tilläfventyrs skulle gått ut för att möta sin dotter, kunde han (Mårten) råka i obehag och endast förderfva den sak han istället skulle tjena.

Han åtnöjde sig därför i stället med att så ljudlöst som möjligt följa Käthi på så långt afstånd, att han

endast behöll skynten af benne i sigte. Hans glädje blef också stor då han såg qvinnogestalten stanna vid det lilla fönstret på Joseph Püchlers bod och bulta derpå, ty han visste nu att han icke misstagit sig, utan att det var Käthi.

Efter några ögonblicks väntan knarrade den lilla boddörren på sina gångjern och gestalten försvann derinom.

Det var med betydligt lättare hjerta som Mårten derefter återvände till sin bostad.

 5.

Dagen derefter var Erik Dahlberg tidigt uppe och gjorde en rund omkring staden, samt synade noga alla försvarsanstalterna. Och hvar denne frejdade hjelte red fram helsades han på det vänligaste af stadsborne.

Dessa undrade också ej så litet öfver hvarför fältmarskalken just nu gjorde sin rond då ju inga tecken syntes tyda på att någon fara var på färde, och öfverallt hviskades det därför man och man emellan, att Erik Dahlberg fått kunskap om någon dylik, men hemlighöll den för att ej i förtid oroa stadsborne.

Stadens äldste, som just denna dag voro församlade på rådhuset, skickade för den skull borgmästaren i sällskap med ett par rådsberrar för att söka utforska hemligheten.

De mötte Dahlberg då han var på väg till sin bostad, och borgmästaren framställde efter några omsvep sin fråga.

»Nej, gode herrar», svarade Dahlberg leende. »I kunnen solva lugnt. Ingen fara hotar mig veterligt, men I förstån väl, att det är en kommandants skyldighet och pligt, att tillse att alla försvarsanstalter äro i tillbörligt skick, *ifall*», han lade just med afsigt tonvigten

på detta ord, »faran skulle komma förr, än man anar.»

Med detta svar förklarade sig borgmästaren och hans följeslagare lugne. De begåfvo sig genast till rådstugan och förkunnade sina der väntande bröder fältmarskalkens ord.

Dessa spriddes snart i staden och alla prisade högligen Erik Dahlberg för hans omsorg för deras säkerhet.

Men när Erik Dahlberg efter sin utflykt kom för sig sjelf började han att med stora steg mäta ett af de rum han bebodde.

Det syntes tydligt på hans uppsyn, att han var allvarsamt bedröfvad. Slutligen kallade han in sin adjutant och gaf honom i något häftig ton denna befallning:

»Hemta genast hit öfverste Wetz.»

Då adjutanten framförde sitt budskap till öfversten omtalade han också Dahlbergs sinnesstämning.

»Hvad nu då», mumlade öfversten för sig sjelf.

»Hvad har han nu fått höra?»

Då öfversten kort derefter inträdde till fältmarskalken gick denne häftigt emot honom och sade:

»Nå, hur går det med underrättelserna?»

»Jag har ingenting hört om honom ännu», svarade öfversten.

»Ja, min käre öfverste», inföll Erik Dahlberg misstroget, »ni skall få se att ni satt bocken till trädgårdsmästare.»

»Hur så?»

»Jo, att er korporal är oduglig till att utföra det uppdrag, som vi gifvit honom.»

»Tror inte det», svarade öfverste Wetz med öfvertygande stämma. »Jag känner Märten väl och kan ansvara för hans duglighet.»

»Men, att ej visa sig under så många dagar och afgifva sin rapport», utbrast Dahlberg hetsigt. »Jag tycker att detta mer än allt annat talar till hans nackdel.»

»Om förlåtelse», svarade öfverste Wetz bugande.

»Jag är af alldeles motsatt åsigt. Han vill naturligtvis ej komma inför våra ögon förrän han medför de äskade upplysningarne och därför — — —»

Öfversten hann ej tala till punkt förrän adjutanten inträdde och berättade att en liflänsk bonde nödvändigt ville tala med fältmarskalken.

»En liflänsk bonde», utbrast Dalberg. »Kan han ej ontala sitt ärende för er?»

»Ja, nog har jag sagt honom detta, men han är så envis, att oakadt jag tre gånger motat bort honom han ändock kommit tillbaka och ännu beständare förnyat sin anhållan och sista gången svor han på att ej gå härifrån förr, än han finge tala med fältmarskalken.»

»Det måtte då vara något af stor vigt, som han har att förkunna», inföll öfversten.

»Ja, så säger han åtminstone», svarade adjutanten.

»Näväl, för in honom då!» befalldes Dahlberg.

Straxt derefter inträdde bonden och gjorde en otyplig bugning för fältmarskalken, utan att låtsas märka öfversten.

Men denne, som tyckte sig känna igen ansigtet, gick fram och fixerade bonden.

»Ha, ha, ha!» utbrast han derpå och lade sin hand på bondens skuldra, »du spelar ej din roll illa, min käcke korporal Mårten!»

»Korporal Mårten», mumlade Erik Dahlberg för sig sjelf, ty han kom nu ihåg de mindre vackra omdömen han nyligen fält om honom.

»Ja, Gud bevare fältmarskalken och öfversten», svarade Mårten och gjorde ställningssteg, något som tog sig ganska löjligt ut med den slitna bonddrägt han bar.

»Jag vet att det är opassande för en knekt att träda inför sina förmän i denna drägt, men jag ville bara veta om jag kan passera för en liflänsk bonde.»

»Det kan du visst, det», svarade Dahlberg, »men hvad är meningen dermed?»

»Jo, förhållandet är att jag nu kommit så långt i mina undersökningar, att jag hoppas få dem afslutade i afton på värdsuset vid Kobrons skans. Jag kan inte säga mera än att jag måste gå dit i bonddrägt, för att ej väcka uppmärksamhet. Dertill vill jag också bedja fältmarskalken att till följeslagare gifva mig en lifläns-

dare, på hvilken jag kan lita. Jag är nemligen inte så mycket hemmastadd i bondspråket, att jag kan reda mig, hvadan min förklädnad kunde väcka misstankar. Får jag bara en, som kan prata i mitt ställe, så ställer jag mig stum, förty jag behöfver endast ögonen och öronen, så reder jag mig tillräckligt.»

»Min käcke gosse», svarade Erik Dahlberg vänligt, »du skall få hvad du önskar, men vore det inte bäst att du först satte sig i förbindelse med besättningen på Kobrons skans?»

»Nej, det skulle bara förderfva alltsammans», svarade bonden-korporalen med öfvertygande stämma.

Öfverste Wetz inföll nu:

»Jag vet en, som är särdeles lämplig att blifva din följeslagare. Första dagen jag kom hit, tog jag i min tjänst en infödd lifvändare från en af byarne i närheten af staden och — — —»

»Gubben Morack ja!» inföll nu Mårten, som ej längre kunde hålla sig.» Honom känner jag väl och får jag honom till sällskap, så svarar jag för, att allt ska' lyckas.»

»Sävida öfversten vill släppa honom ifrån sig?» sporde fältmarskalken.

»Naturligtvis, annars hade jag väl ej nämndt honom», svarade öfverste Wetz hastigt.

»Får jag då gå och säga till honom att han håller sig i ordning till klockan fem i afton? sporde Mårten.

»Ja.»

Mårten hade redan gjort helt om och ämnade aflägsnade sig då fältmarskalken utbrast:

»Vänta, du skall väl har penningar med dig!»

»Nej, jag har nog af den varan här, svarade Mårten och slog på öfverstens i yttre fickan liggande börs, »och jag har till och med så mycket att jag kan dela med mig hälften åt Morack. Det skulle utan tvifvel väcka uppmärksamhet och misstankar, om fattige bönder komma med fickorna fulla med guldmynt.»

När Mårten var utom dörren, utbrast fältmarskalken:

»Ni har rätt, öfverste, er korporal är minsann ej dum, han!»

»Han, nej! Nej, det visste jag redan förut, annars hade jag icke föreslagit honom.»

6.

Vid sextiden på aftonen syntes fyra karlar sakta vandra fram på den väg, som leder förbi Kobrons skans, och som slutar vid det till sitt inre snuskiga och till sitt yttre ruskiga värdshuset »Blodiga vargen.»

De fyra männen gingo, såsom ofvan nämndes, sakta framåt, och detta af den anledning att de ej skulle väcka misstankar hos den på Kobrons skans befintliga svenska styrkan.

I de två, som gingo i spetsen, igenkänna vi Joseph Püchler och vapensmeden Melchior. De andre voro ett par småborgare, som på förmiddagens hemliga sammankomst hos Melchior blifvit utsedde att medfölja.

De tvenne småborgarne hette Melech och Kold, och hade alltid så fort tillfälle gafs, fört afvog sköld mot svenskarne.

Vid ankomsten till Kobrons skans ropades de an af posten. Sedan de uppgifvit sina namn fingo de obehindradt passera.

»Den här vandringen tyckes mig vara mindre behaglig, utbrast Püchler när skansen var passerad.

»Jaså, du är kanske rädd», inföll den storväxte och med verkliga jättekrafter utrustade Melech, i det han gjorde en hotande rörelse mot bältet, der en bredbladig knif var instucken.

»Se så, se så», medlade Kold och Melchior, »inga dumbheter nu!»

Efter en kort vandring voro de framme vid »Blodiga vargen», der de mottogos af värden, mästern Samuel, som med ett finger på munnen bjöd dem tystnad.»

»Har du misstänkta gäster?» sporde Melech och gjorde ånyo sin hotande rörelse, hvarmed han var qvick både i tid och otid, men isynnerhet då han visste att han ej hade så farliga fiender framför sig.

»Åh nej, just inte hvad jag tror men jag känner dem inte.»

»Hur se de ut?»

»De ä' klädda som lifländska bönder.»

»Se de också i synen ut som sådana?»

»Ja, jag tycker det.»

»Nå, då är det väl lifländske bönder då», utbrast Melech och knuffade till mäster Samuel, så att han nära nog tumlat baklänges i förstugan. »Stå nu inte der och prata smörja utan bär in öl i innersta rummet och kom sjelf sedan efter så att vi få höra nyheter.»

Sedan de fyra rigaborna väl slagit sig ned i det lilla inre rummet, gick den morske Melech ut i det yttre der de båda lifländske bönderna sutto.

Dessa låtsade ej se den sturska krabaten, utan foro under tystnad att smutta på sina ölstop allt medan den minste tecknade med fingrarne åt den längste, som upprepade gånger nickade god mening.

Sedan Melech en stund betraktat dem med sina glåmiga tekoppsögon, gjorde han åter en hotande rörelse mot bältet och gick, i tanke att han ingifvit de båda okända en helsosam respekt, stolt tillbaka till det inre rummet, samt drog dörren knappt till hälften efter sig.

Han hade knappt försvunnit, när de båda lifländske bönderna, i hvilka vi igenkänna Mårten och öfverste Wetz' tjenare Morack, utbytte en blick, som betydde så mycket som:

»Der ha vi dem. Nu är det bäst att vara på vår vakt och spela våra roller fullständigt.»

Det högljudda samtalet i det inre rummet afbröts plötsligt af en röst, som Mårten igenkände tillhöra Joseph Püchler. Han uttalade liksom med rädd stämma dessa ord:

Men, jag säger er på förhand, att det är oförsigtigt att ha dörren öppen till det yttre rummet när det finnes personer der. Jag tvär mina händer.»

»Ja, jag instämmer med Joseph», inföll mästern Samuel.

»Åh prat», inföll den storskrytande Melech. »Den minste af dem är ju en dum liflänsk bonde, som inte, vid min själs salighet, ens kan skilja svart från hvitt och hans kamrat, som ser lika dum ut, är ju stum som en fisk, jag såg det nog när den andre tecknade åt honom.»

»Och för resten», inföll nu Kold», skulle det se ut som om vi voro rädda för dem, och — — —»

»Tyst, jag hör steg på bakgården», afbröt mästern Samuel och lyssnade. »Ja, nu ha vi dem här!»

Åter utbytte Märten och Morack en hastig blick. I detsamma visade sig ännu en gång storskrytaren Meleck i dörren, men till all lycka blef Morack honom varse i tid, så att han medelst ett hastigt ögonkast kunde verna kamraten. När Melech då vände sina glåmiga tekoppsögon mot dem sutto de med näsorna djupt nere i ölstoppen och tycktes endast ha sinne för den ljufliga drycken.

Med en brumning på läpparne vände sig Melech åter till det inre rummet, hvarifrån hårda skrapningar med fötterna tillkännagåfvo att nya gäster inträdt.

»Nå», utropade en grof basröst, sedan den första ölstånkan var tömd, »hur ha ni det i sta'n nu för tiden? Ha ni inte ännu försökt att afskudda er det svenska oket?»

»Försökt», utbrast Melech hetsigt. »Hur tror du att man ska' kunna med öppet våld försöka att besegra en sådan motståndare som Dahlberg? Den rättvisan måste man dock göra honom, att han är en mild och efterlåten öfverherre, som högst ogerna — — —»

»Åh, se så! Prata nu inga dumheter», svarade den andre af de nykomne med en pipig och gäll röst. »När det gäller på allvar», så ska ni få se att han är föga efterlåten.»

»Gäller på allvar», eftersade Melech icke utan ironi. »Jag undrar när det kommer att gälla på allvar.»

»Redan i morgon natt», svarade basrösten.»

»I morgon natt», eftersade alla de öfrige utom basröstens kamrat. »Är det möjligt?»

»Ja, det ä' just därför som vi kommit hit», svarade basrösten. »Vi ha haft mycket besvär med att färdas den här vägen och tanken på att du Melech kanske ej fått den underrättelse, som jag redan för tre dagar sedan — —»

»Jo, jag fick den i går på morgonen», afbröt Melech.

»Nå, då är det ju afgjort», svarade basrösten. »Men först en klunk innan jag yppar för er hur det ska' gå till vid öfverrumplingen.»

Vid dessa ord spetsade Märten och hans kamrat öronen ännu mera. De sutto dock till utseendet likgiltige, till och med sömnige.

Sedan stopen blifvit tömda började basrösten sålunda:

»General Carlowitz är allt en slug karl, ja mycket slugare än Dahlberg. På det löfte som han erhållit, att få införa i Riga några packvagnar, som tillhöra honom, har han byggt följande präktiga plan. På hvarje packvagn — —»

»Packvagn», eftersade vapensmeden Melchior. »Hur kan man begagna vagnar när det är vinter och snö?»

»Ja ja», inföll basrösten, »han sade packvagnar, men har med flit valt den här årstiden för att kunna begagna slädar, så att det ska' gå så mycket lättare. På hvarje släde har han placerat några af de tappreste grenadiererna med deras vapen och öfvertäckt dem med allehanda föremål så att de skulle se ut som om de endast utgjorde hans bagage.»

»Bra påhittadt», utropade åhörarne om hvarandra. »Gå inte nu de fördömde svenskarne i fällan, så vore det mer än besynnerligt.»

»Men», inföll mästern Samuel tviflande, »om posterna skulle vägra att släppa in slädarne när det ej är vagnar.»

»Så dumt du pratar nu igen inföll basrösten. »Om general Carlovitz för sitt bagage på vagnar eller slädar,

det gör väl ingenting skulle jag tro. Han ska ju i alla fall ha det in i staden, vet jag.»

»Men», utlät sig Joseph Pückler, också han tviflade liksom mästern Samuel, »inte är det nog med de å slädarne gömde grenadiererna. De kunna väl ej eröfra staden.»

»Dumbom», skrek basrösten och slog handen så hårdt i bordet att stopen hoppade högt i vädret, »ska' du också fram och göra dig till? Eller kanske — —»

»Men, det är ju naturligt att man gör en sådan fråga när du inte förklarar dig», afbröt Melech.

»Nå, så låt mig då tala till slut», invände basrösten.

»Ja visst ska' han tala till slut», bedyrade hans kamrat med den gälla stämman. »Visst ska' han det!»

»Nå, så tala då», uppmanade Melech. »Tiden lider och vi måste tillbaka så fort som möjligt för att underätta våra vänner om, att det gäller i natt.»

Basrösten fortfor:

»På kort afstånd från slädarne komma åttio dragoner väl beväpnade, och ett godt stycke bakom dem en stor styrka under anförande af generalen Carlowitz. När då portarne öppnas för slädarne ska' de deri gömde grenadiererna rusa upp och nedhugga vakten. De åttio dragonerna ä' också genast framme och den styrka, som nu är samlad, kan nog hålla åtminstone en port öppen till dess de öfrige hunnit fram. Och sedan ska' det gå som en dans att få in staden. Är inte planen bra uttänkt?»

»Jo, tänkte Märten för sig sjelf, »det är den nog, men skada blott att den hädanefters är utförbar.»

»Åh, den är ypperlig», utbrast mästern Samuel och slog i hop händerna. »Och belöningen åt oss blir nog inte så liten kan jag tro?»

»Den blir stor nog för att du, mästern, ska' kunna köpa dig ett stort hus inne i staden», svarade basrösten.

Mellan Joseph Pückler och vapensmeden Melchior, som närmat sig dörren till det större rummet, uppstod nu följande lågmälda samtal, hvilket ändock kunde upp-

fattas af Märten och Morack, som med armarne öfver bordet låtsades ha försjunkit i sömn:

»Det första jag gör när vi få staden i våra händer, är att förpassa den satans korporalén till andra verlden», utbrast Melchior.

»Ja, och så gifter du dig genast med Käthi innan någon annan förvrider hennes hjerna», inföll Joseph Pückler.

»Topp! Det är jag med om.»

»Godt. Då ställer jag om ett par veckor till bröllop.»

»Tack.»

Efter en stunds drickande åtskiljdes sällskapet. Basrösten och hans kamrat gingo först. Derefter aflägsnade sig de fyra rigaborne.

När Melech passerade genom stora rummet sade han skrattande och pekade på de sofvande lifländske bönderne:

»Om de der sömnstockarne kunde ana hvad som förehades, skulle de nog hållit sig vakne för att få dela bytet med oss!»

»Bättre som det är, tycker jag», inföll Kold »ty ju mera faller på vår lott.»

»Bra sägdt», utbrast mäster Samuel och gnuggade förtjust händerna. »Så ska det låta!»

Då värden en stund derefter kom tillbaka voro de båda lifländske bönderne sin kos. Mäster Samuel gjorde stora ögon, men som han var alltför dum för att misstänka något, tänkte han:

»Ah, det var bara ett par fattige stackare, som inte kunde betala sitt öl och därför passade de på och smögo sig ut medan jag följde mina vänner. Nå, nå», fortfor han och bröstade sig, »nu mera bryr jag mig inte om den äer förlusten, ty snart blir jag en förmögen man och köper mig eget hus inne i staden.»

7.

När Märten och Morack väl kommit så långt ifrån världshuset »Blodiga vargen», att de ej behöfde frukta för att upptäckas, stannade de för att rådgöra hvad som borde göras.

»Ha, ha, ha!» skrattade Morack, »vi ha allt grundligt lurat dem, eller hur?»

»Ja visst ha ni det, men nu fordras det skyndsamt om vi ej ska' förekommas.»

»Nå hvad är då att göra?»

»Jo, hör nu på! Du vet ju hvar de två förposterna mot söder befinna sig.»

»Ja, jag var der senast i går med öfversten.»

»Och du hittar vägen dit?»

»Skulle väl det eftersom jag är född här i trakten.»

»Godt, skynda då först till den ene och sedan till den andra och varsko dem om faran, så att de hvar på sin plats ä' vakna. Jag skyndar in till staden för att aflägga rapport för fältmarskalken, men i förbifarten ska' jag titta upp i Kobrons skans och anmoda befälhafvaren att skicka förstärkningar till förposterna. Men skynda dig, så att du hinner!»

Efter ett kraftigt handslag skiljdes de båda vännerna, men innan Morack aflägsnade sig sporde han:

»Hör du, vet du hvem det är som Melchior vapensmed har så goda ögon till?»

»Mätte väl det», svarade den raske korporalen småskrattande.

»Nå, fram med det då!»

»Det är just mig han vill åt.»

Utan att gifva sig tid att till slut afhöra Moraacks förbluffade utrop ilade Märten bort.

Då han kom fram till Kobrons skans ville posten hindra honom från att passera. Och oaktadt Märten sade både sitt namn och ärende fick han ändock ej passera.

Under ordvexlingen dem emellan kom emellertid skansens befälhafvare till platsen. För honom omtalade nu Mårten mycket mera än han sagt till posten, men möttes genast officerens:

»Det der låter så otroligt, att jag är säker på att du ljuger.»

»Jaså, ni tror inte att fältmarskalken sändt mig?»

»Uppriktigt sagdt, så tror jag det inte.»

»Nå, kan detta öfvertyga er, då?» utbrast Mårten och räckte officeren Dahlbergs skriftliga tillåtelse.

Sedan officeren väl hunnit genomstafva densamma mjuknade han med ens.

»Jag ser nu att du talar sanning. Vål har jag ej någon öfverflödigg styrka här, men trettio man kan jag skicka till hvardera förpost.»

»Det behöfs inte mera, men hvad ni gör, så gör det för Guds skull genast.»

»Innan du hunnit in till staden, ska' de redan vara på väg.»

»Får jag helsa fältmarskalken dermed?»

»Ja.»

Efter detta besked ilade den raske korporalens med bevingade steg mot Riga, hvars mörka husraderna kyrktorn, murar, bastioner svagt afteknade sig mot det hvita snöfältet.

Ehuru Erik Dahlberg vid den höga ålder han nu innehade (han var nemligen sjuttiofem år gammal) hade en ovanlig helsa och en vigör som få vid hans år, kände han sig likväl mot aftonen af den afgörande dagen ganska medtagen.

Hans officerare, synnerligast öfverste Wetz, rådde honom till att taga sig några timmars hvila. Men, den välmenande öfversten erhöi i stället detta svar:

»Skulle jag hvila, då kanske inom kort faran är öfver oss! Hur skall det gå om öfverhufvudet är borta? På tok naturligtvis. Ni minnes ju hvad korporalen sade?»

»Ja.»

»Nå, hvad var det?»

»Att han i afton skulle ha fullt besked om saken.»

»Ja, ser ni det», utbrast fältmarskalken lifligt. »Och likväl vill både ni och mina andre officerare, att jag skall somna från alltsammans. Nej tack. Jag vet nog att det endast är välviljan för min person, som dikterar edra ord, men jag får på samma gång förklara, att jag icke ämnar följa anvisningen. Dessutom måste jag öppet bekänna, att jag erfar en oro, som jag icke kan bemästra. Det är alldeles som om en plötslig olycka skulle komma öfver oss.»

»Denna oro härrör säkerligen deraf, att ni, herr fältmarskalk, öfveransträngt er med att vaka för mycket under de senaste dagarne», inföll en annan högre officer.

»Alldeles samma tanke byser jag», svarade öfverste Wetz.

Erik Dahlberg gick med långsamma steg några hvarf omkring rummet. Slutligen stannade han och såg skälmaktigt på sina officerare och sade:

»Jag tror bestämdt att ett godt glas vin skulle stärka både mina krafter och mitt humör. Viljen I, mine herrar, deltaga i ett litet gästabud på en kort stund?»

Officerarne bugade sig till tecken af bifall och snart sutto alla omkring det midt på golvet stående runda bordet, hvarifrån kartorna för tillfället blifvit bortflyttade.

Och här glömde snart Erik Dahlberg både sin trötthet och den oro, som under några timmar pinat honom. Han skämtade då som i unga år och var sjelf den gladaste bland sina gäster.

Vid sådana tillfällen byta samtalen naturligtvis ofta om innehåll. Från det sprittande skämtet kom det plötsligt genom några allvarliga men i och för sig obetydliga ord, in på krigets område, och hvad var då naturligare, än att det ryktbara narvaslaget afhandlades. Nästan alla de närvarande hade deltagit deri, hvadan en mängd olika episoder nu upprullades.

Slutligen utbrast Erik Dahlberg i det han vände sig till öfverste Wetz:

»Hur var det nu igen? Var inte er kække korporal Mårten med der?»

»Jo, herr fältmarskalk.»

»Om jag inte missminner mig så var det ju der som han blef korporal?»

»Alldeles rätt.»

»Hur gick det till!»

Öfversten berättade nu följande:

»Under den häftigaste striden och just som ryssarne flydde öfver en af broarne, upptäckte Mårten en liten trupp, som på det ifrigaste sökte att komma framom sina flyende kamrater. Utan att begära mitt tillstånd vinkade Mårten åt fyra af sina kamrater och, innan jag kunde hindra det, satte af i karrier efter truppen. Handgemänget blef blodigt, ty ryssarne försvarade sig med förtviflans mod, men blefvo slutligen dels nedhuggne, dels fördrifne. Blott Mårten och en af hans kamrater återvände men så hade de också med sig såsom seger-tecken tre fanor. Då kung Karl efter striden fick kuns-kap derom utnämnde han i hela härens åsyn de båda käcke bussarne till korporaler.»

»Väl förtjent men så var det också en början, som lofvar godt för framtiden», svarade Erik Dahlberg. »Mine herrar, låtom oss tömma en skål för kung Karl och de framgångar vi önska att han skall vinna.»

Skålen dracks under stormande jubel. Sedan detta ändtligen tystnat ämnade öfverste Wetz taga ordet, men afbröts i detsamma af Dahlbergs adjutant, som inträdde och rapporterade, att en ryttare nödvändigt önskade tala med fältmarskalken och det genast.

»För in honom då», befallde Dahlberg.

Strax derpå inträdde Mårten i full uniform. Det hade gått för sig att i en handvändning ömsa kläder.

»Nå,» utbrast Erik Dahlberg, som genast kände igen Mårten, och sprang upp lifligt som en yngling, »hur har det gått?»

»Öfver förväntan bra, herr fältmarskalk», svarade korporalen och rätade på sig.

»Ja, visste jag ej det», utbrast öfverste Wetz och gaf Dahlberg en triumferande blick. »Jag känner nog mina pojkar, jag!»

»Berätta hvad du vet», inföll nu Dahlberg, »och det från början till slut.»

Så omständligt som möjligt förtäljde nu Mårten alla de händelser han upplefvat, och som han hade ett utmärkt godt minne kunde han helt och hållet repetera samtalet på »blodiga vargen». Han uteslöt likväl det, som rörde honom och Käthi. Till slut yttrade han:

»Men, jag är ändock straffbar, herr fältmarskalk, ty jag har — — har — —»

»Tala ut du, min raske gosse», afbröt Dahlberg. »Var inte rädd. Du har gjort oss en så stortjenst, att jag på förhand tillgifver dig det straff som du säger dig ha förtjenat.»

Under dessa Mårtens sista ord hade öfverste Wetz oroligt vridit sig på sin stol.

»Nåväl, herr fältmarskalk», svarade Mårten under det hans röst lindrigt darrade. »När jag kom ifrån värds-
huset, skyndade jag upp till Kobrons skans, visade befälhafvaren mitt tillståndsbref och befallde honom att sända förstärkning till de två sydliga förposterna.»

»Och hvad svarade han», sporde Dahlberg.

»Han har redan afsändt trettio man till hvardera.»

Dahlberg utbytte en hastig blick med sine officerare. Derpå sade han till Mårten:

»Gå nu och styr om dina angelägenheter. Efter affärens slut få vi vidare talas vid.»

Men när han yttrade dessa ord, såg han att Mårten bleknade, hvadan han gick fram till honom, klappade honom vänligt på axeln och sade:

»Var ej orolig, unge man. Du har ju hört hvad jag nyss yttrat.»

Dessa ord gjorde den bekymrade Mårten glad igen och han aflägsnade sig med de ljusaste förhoppningar.

Att här relatera hvad Dahlberg yttrade sedan korporalen gått sin väg skulle endast vara att gå berättelsen i förväg. Vi spara därför på dem så länge.

12.

Då Märten kom ut på gatan var hans första tanke denna:

»Hur ska' jag kunna rädda Käthis far?»

Länge ströfvade han gata upp och gata ned utan att han kunde få svar på denna fråga, som marterade honom mer än han sjelf ville tillstå.

Så kom han också af en ren tillfällighet på Rundelsgatan. Wid hörnet af en af de gator, som mynnade ut i den förstnämnda gatan, varseblef han två personer stå och samtala. Han smög sig närmare och igenkände i dem Joseph Pückler och Melchior. Det hade nu varit lätt för honom att arresterera dem båda, men då skulle han ju icke kunnat rädda den förstnämnde.

Han stannade för den skull och inväntade hvad som komma skulle. Som afståndet till dem var långt kunde han ej höra hvad som afhandlades dem emellan. Han var dock nästan säker på att samtalsämnet var den stundande öfverrumplingen.

Efter en i hans tycke lång väntan skiljdes äntligen de båda vännerna åt. Hvert Melchior styrde sin kosa, det bekymrade honom föga, ty han visste att vapensmeden ändå ej skulle komma undan. I stället följde han Joseph Pückler och gladdes då han såg att han tog vägen till sitt hem.

»Nu måste jag göra slag i saken», tänkte han. »Det duger inte längre att låta hutla med sig.»

Nästan på samma gång som Joseph Pückler öppnade dörren till sin redan stängda bod, stod Märten bakom honom.

»Hvad nu, oförskämde», röt Joseph till då Märten grep tag i dörren just som bodens egare skulle stänga den. »Får jag inte fred i mitt eget hus?»

Det kokade inom Märten, men han beherrskade likväl sin vrede och sade i lugn ton:

»Herr Joseph Pückler, det är aldra bäst för er

att ni ej är så högljudd. Ni vet sjelf med er att ni är en förrädare.»

När småköpmannen hörde dessa ord tumlade han förskräckt tillbaka. Mårten tog honom i detsamma under armen, stängde boddörren och sade:

»Kom nu så gå vi in i eder enskilda boning. Der tänder vi på ljus och skickar efter er dotter, ty jag har något viktigt att säga er.»

Mårtens bestämda ton tillika med de ord han förut yttrat, gjorde att Pückler icke vågade neka. Mårten, som alltjemt höll honom under armen, kände tydligt hur hans ben, ja hela hans kropp, darrade.

Sedan ljus blifvit påtändt och Käthi infunnit sig yttrade korporal Mårten efter det att han med några ord i förbigående lugnat den unga flickan, följande:

»Det var här i detta rum som ni, herr Joseph Pückler, i går afton hade ett hemligt möte med vapensmeden Melchior.»

»Jag! jag!» stammade Pückler och blef först blossande röd samt derpå blek som ett lik.

»Ja, just här», svarade Mårten, och han tillade då han såg hur Käthis ängslan tilltog. »Blif ej rädd, Käthi, jag vill din far intet ondt, men för att kunna rädda honom, så måste han blindt lyda mig, annars är han förlorad, det svär jag vid Gud och hans heliga evangelium. Jag vill nu blott låta honom veta att jag till punkt och pricka känner till hans och hans vänners förhåfvande och att — —»

»Tro honom inte, Käthi, han ljuger i hvarje ord», frampustade Joseph Pückler icke utan svårighet.

»Jaså jag ljuger», svarade Mårten under det ett egendomligt leende spred sig omkring hans läppar. »Nå, så hör då vidare.»

»Mårten, Mårten, hvad i Herrans namn vill detta säga», utbrast Käthi ångestfullt och gick fram till korporalen.

»Jag har sagt att du ej ska' oroa dig», svarade denne. »Låt mig blott tala och ni ska' få se att allt ska' bli godt och väl igen. Hör nu, herr Joseph Pückler! Sammankomsten med vapensmeden ledde derhän

att han och ni samt trenne småborgare vid namn Melch, storskrytaren och Kold, i afton begåfvo sig till värds huset 'blodiga vargen' och der sammanträffade med två af general Carlovits utsände spioner och — —»

»Store Gud, far svimmar! Hjelp, hjelp!» ropade Käthi och ilade fram till fadren, som med dödens färg på sina kinder sjönk ned från stolen.

Genom Käthis och Mårtens förenade omsorger återkallades snart Joseph Pückler till lifvet. Det första han sade då han kom till sans igen var detta:

»Jag har blifvit förledd af Melchior.»

Sedan han hemtat sig så mycket, att han kunde afhöra Mårten, berättade denne för andra gången ord för ord samtalet på »blodiga vargen», och slutade sålunda:

»Vill ni nu rädda edert lif, så får ni ej under nattens lopp lemna detta hus. Och för att ej detta ska' ske, så måste jag låta omgifva det med vakt. I detta taget är väl Melchior och hans båda vänner gripne, kan jag tro.»

»Men vapensmeden ska' angifva mig», pustade den olycklige Joseph Pückler.

»Ja låt honom göra det. Jag ansvarar för att hans angifvelse ej ska' gagna honom det ringaste.»

Joseph Pückler satt en stund tyst. Slutligen sade han:

»Men, hur har ni fått veta allt detta?»

Ett leende af belåtenhet spelade kring Mårtens läppar då han svarade:

»Helt enkelt därför att jag sjelf var åhörare till edert samtal på 'blodiga vargen'.»

»Ni — ni — — var — — då — —»

»Ja, jag var en af de lifländske bönder, som hade sin plats ute i yttre rummet. Det var jag som spelade stum.»

Den stackars Joseph Pückler var alldeles tillintetgjord. Han kunde på en lång stund ej få fram ett enda ord, men slutligen började han att öfverljuddt jemra sig och på sistone bröt han ut i denna klagan:

»O, jag stackars man, jag är nu för alltid förlorad

och en evig vanära ska' städse följa min stackars dotter.»

»Nej, fader Joseph», svarade Märten raskt och slöt Käthi i sina armar, »vill ni gifva mig er dotter, så lofvar jag, att intet ondt skall vederfaras er. Här har ni mitt ärliga handslag derpå!»

Vid dessa ord flög gubben Joseph upp som om en orm stuckit honom, såg Märten en stund in i ögonen och sade derefter:

»Jag ser på ditt ärliga ansigte att du ska' hålla ord. Tag henne, och Gud vare med eder! Men», fortfor han sedan han gifvit de unga sin välsignelse», »sätt inga knektar omkring mitt hus, jag ber dig derom.»

»Nåväl, fader Joseph, jag ska' lyda er. Ni vet dock hvad jag sagt. Går ni ut i natt, så kan jag ej vidare rädda er, men blir ni hemma så har ni mitt löfte att intet ondt ska' vederfaras eder!»

»Var lugn, Märten», svarade Käthi, »jag ansvarar dig för att far ej ska' komma med sin fot utom dessa dörrar.»

Då Märten ungefär vid midnattstid lemnade Joseph Pücklers hus tog han vägen åt Badstugurundeln till. I närheten af densamma mötte han en stark patrull. Han skulle dock ej det ringaste fästet sig vid denna för en krigare så vanliga företeelse, om han ej från dess led hört en mängd svordomar omvexlande med bedyranden om oskuld.

Han gick därför närmare och gaf sig i tal med korporalen, patrullens anförare. Under det han som bäst var i samspråk med denne, hördes en stämna inifrån leden utropa:

»Träffar jag dig här igen, fördömde svensk!»

Märten igenkände genast vapensmeden Melchiors röst och han svarade under det han småskrattade:

»Ja det gör du, Melchior vapensmed. För några timmar sedan träffades vi på 'blodiga vargen'.»

Att beskrifva verkan af dessa ord skulle vara omöjligt. Nog af! Svordomarne och de heliga bedyrandena om oskuld tystnade genast, ty fångarne visste nu hur det hängde tillsammans med saken. Men nog

ångrade de, fastän för sent, att de ej noggrannare gjort sig underrättade om de båda liflänske bönderna på värdshuset.

Ungefär samtidigt greps mäster Samuel af utskickade från Kobrons skans och fördes trots sitt motstånd i häktelse. Men äfven härunder upphörde ej den sangviniske värdshusvärden att hoppas på att få ega det hus, som så lockande hägrade för hans blickar.

9.

Midnatten hade inbrutit. Kölden var ganska stark och snön gnistrade af millioner kristallstjerner.

Mot den förpost, som låg i närheten af Kobrons skans närmade sig ett halft tjog slädar, dragne af raske springare. Slädarne voro starkt lastade och kunde därför icke köras så fort som möjligtvis meningen var.

Vid förposten syntes endast några soldater och en underofficer vanka fram och tillbaka för att så mycket som möjligt kunna hålla sig varma. När det började lida på tiden utan att något ovanligt ännu syntes, utbrast underofficieren otåligt:

»Att de inte komma ännu!»

»Kanske att de ånkrat sig eller anat oråd», inföll en gammal soldat från Karl XI:s tid.

»Tror du det, Håkan?» sporde underofficieren. »Det vore allt försmädligt, det.»

»Ja, nog vore det så, men vi ska' hoppas det bästa.»

På en plats der förposterna vankade fram och tillbaka, stod ett mer än till hälften förfallet skjul. Omkring detta var det öde och tomt om man undantager underofficieren och hans män; trädde man deremot in i skjulet möttes blickarne af femtio barske krigare hvilka dels lågo dels stödde sig mot väggarne allt under det de sins emellan förde ett ganska lifligt samtal.

Detta rörde sig förnämligast omkring det stundande mötet med sachsarne.

»Må tro att vi ska knipa dem som råttor i en fälla», utbrast en muntert.

»Ja, med den stora skilnaden, att de sjelfve gjort sin egen fälla», svarade en annan.

En tredje sporde:

»Undrar hvem det är, som kommit deras arga list så der fiffigt på spåren?»

Ingen visste det och derfor gissade man hit och dit. Slutligen sade en af de på golfvet liggande:

»Jag har hört det, jag.»

Och nu blef det frågor utan all ända till dess den underkunnige bedyrade:

»Ja, nog har jag hört namnet, men fördöme mig om jag kommer ihåg det. Så mycket kan jag dock säga, att han är vid öfverste Wetz' ryttare.»

»Ja, det är duktiga pojkar der», utlät sig en gammal krigsman. »Jag såg dem vid Narva, jag.»

Han hade knappt hunnit tala till punkt, då en låg signal ljög utifrån.

»Hallåh, pojkar», ropade den gamle, nu ha vi dem här!»

»Gud vare lof för det», ljöd det samtidigt från femtio läppar.

Så var också förhållandet. Med korta mellanrum kommo slädarne sorglöst framkörande och stannade vid skjulet.

I detsamma ropade underofficeren sitt:

»Halt! Werda?»

»General Carlowitz' bagage», svarade den förbluffade körsvennen på den första släden.

»Det der känner jag inte till», utbrast underofficeren. »Stig af!»

»Men», inföll sachsaren och gjorde ej den ringaste mine af att hörsamma befallningen, »vet ni ej om att generalen erhållit fältmarskalk Dahlbergs tillåtelse att oantastad få införa sitt bagage i staden?»

»Nej, det har jag inte hört ett halft ord om» svarade underofficeren barskt. »Marsch ned genast!»

Men innan den villrådige sachsaren hann besinna

sig så länge att han hann räkna till två, hade underofficeren fattat honom i benen och dragit honom pladask ned i marken.

Detta var ett tecken åt de öfrige svenskarne. Inom några ögonblick voro alla tio slädarne omringade och det ena mustiga glåpordet efter det andra haglade öfver de gömdes hufvud.

I många slädar ville de öfverraskade grenadiererne med våld afkasta sig den öfverliggande packningen, men då ropade svenskarne till dem:

»Om ni inte ligga stilla, så qväfva vi er utan att en enda ska' få tid att ens säga amen.»

Denna hotelse verkade. Grundligt snopne måste en och en sachsare i sender krypa ut ur sitt frivilliga fängelse, hvarefter han togs till fånga och beslag lades på vapnen.

»Jo, det var ett skönt bagage, det här!» utbrast underofficeren då sista slädan var undersökt och alla befunnits innehålla hö och gamla trasor. »Har en sachsisk general ett så snyggt bagage, hurudant ska' då en underordnad officer ha det.»

Vid den andra förposten, der Morack qvarstannat och der han i ett par af fångarne på rösterna igenkände spionerne från »blodiga vargen», gick det lika lätt att bemäktiga sig den afdelning, som kom den vägen. Nästan samtidigt inträffade också de båda förposterne med sina fångar i Riga.

Vissheten om, att en större sachsisk styrka var i antågande gjorde att Erik Dahlberg i en hastig vändning vidtog alla de försvarsanstalter han kunde.

När general Carlovitz, som var så säker om seger, att han skrytsamt bortgaf åt sina regementen vissa kvarter att plundra, kom i stadens närhet, fick han plötsligt höra hur det klämtade i alla kyrktorn och hur larmskott öfverallt affossades.

Han red då upp på en höjd, hvarifrån han kunde se vakteldarne flamma från stadens murar, och de förbannelser, som då sväfvade öfver hans läppar, voro både många och grofva. Genom en lumpen list hade han försökt att öfverrumpla den viktiga staden, men öfverlistad blef han och det grundligt ändå.

När han slutligen märkte att alla hans försök att bemäktiga sig staden skulle misslyckas, tågade han derifrån med den djupaste harm i hjertat.

10.

När andra dagens sol uppgick strålande och klar strömmade en oräknelig massa menniskor från alla gator fram till det i stadens midt belägna stora torget. På allas ansigten syntes tydligt att något viktigt var på färde.

Erik Dahlberg hade nemligen redan tidigt på morgonen sändt utropare kring i hela staden för att inbjuda dess innevånare till en tacksägelsegudstjenst för den lyckligtvis öfverståndna faran.

Och då morgonsolen belyste såväl de borttågande sachsarnes sista bataljoner som de högsta tornen på Rigas kyrkor var menigheten församlad till bön.

Det var ett högtidligt ögonblick. Midt i en öppen fyrkant, omkring hvilken den tätt sammanpackade menniskomassan trängdes, satt den vördnadsvärde och åldrige fältmarskalken Erik Dahlberg till häst omgifven af sine officerare.

Gudstjensten slutade med afsjungande af »Vår Gud är oss en väldig borg», och ögonblicket var så djupt gripande, att hela menigheten samfäldt instämde deruti. Och när sedan trumbvirflarne och kanonskotten blandade sig med hvarandra, då var det icke många ögon, som voro torra.

Sedan högtidligheten var förbi yttrade fältmarskalken med en stämma, som hördes öfver allt folket:

»Här, såsom annorstädes, har det tyvärr funnits förrädare, som velat störta den bestående ordningen, och åt eder, stadsbor, och vår konungs redlige undersåtar, öfverlemnar jag domen. Hvad hafva de förtjenat?»

Och från allas läppar ljöd enstämmigt detta förfärliga rop:

»Döden!»

»Folket har talat», ropade Erik Dahlberg öfverljudd.
»Fören fram förrädarne!»

Med hängande hufvud, darrande knän och vildt stirrande blickar framfördes Melech, Melchior och Kold. Så snart de stannat midt i kyrkanten vinkade Erik Dahlberg inåt kyrkanten och, beledsagad af tvenne officerare, framträdde korporal Mårten.

»Här», utropade fältmarskalken och visade på korporalen, »här står den man, som räddat hela staden. För ditt välförhållande utnämner jag dig, korporal Mårten, till officer vid öfverste Wetz' afdelning.»

Det var nära att Mårten dignat till jorden. Han officer. Om en sådan upphøjelse hade han aldrig kunnat drömma.

I dessa ögonblick utbrast Melchior i högsta förtviflan:

»Ska' vi dö, så ska' också Joseph Pückler följa med till döden!»

»Låt hemta honom», befallde Dahlberg.

Den nyutnämnde officeren bleknade och rodnade ömsom, men han bibehöll ändock sitt lugn fastän med ansträngning.

Efter en kort stund framfördes Joseph Pückler och han liknade mera en död än en lefvande. Då han fick syn på de lifdömda var han nära att uppgifva ett rop af förskräckelse. Derefter stannade de på Mårten och det låg i dem en sådan förebråelse, att Mårten var nära att tala, men teg ännu så länge.

»Är du också en af förrädarne», sporde Erik Dahlberg skarpt.

I dessa ögonblick framstörtade Käthi och kastade sig i fadrens armar under det hon utropade:

»Nej, han är ingen förrädare! Han har blifvit lockad af vapensmeden Melchior!»

Vid dessa Käthis ord uppstod en obeskriflig rörelse hos den tätt sammanpackade menniskomassan, och sol-

daterne hade all möjlig möda att hålla den tillbaka, ty alla ville se den vackra Käthi.

Nu kunde Märten ej tåga längre. Blek och lugn gick han fram till Erik Dahlberg, omtalade öppet och med hög stämma sin kärlek till Käthi, förmålde huruledes Joseph Pückler, som i själ och hjerta var en redlig svensk undersåte, blifvit lockad och tubbad att deltaga i de sammansvurnes planer, samt bedyrade derefter huru ångerfull han sedan visat sig. Märten slutade med dessa ord, i det han framräckte sin officersfullmakt:

»Och vill ni, herr fältmarskalk, ej tro mig på mitt krigsmannaord, utan låter Joseph Pückler följa med till döden, så återtag härmed den officersfullmakt, som ni nyss gifvit mig. Efter den stunden kommer jag aldrig att betjena mig af den!»

Med dessa ord gick han fram och lade fullmakten framför Dahlbergs häst och i detsamma utbröt ett sådant jubelrop från folkmassan och från soldaterna, att det hördes långt öfver staden.

Dahlberg syntes i dessa ögonblick djupt öfverraskad. Men slutligen klarnade hans ansigte och han sade med en stämma som hördes öfver hela torget:

»Unge man, tag upp din fullmakt, och Gud vare med dig!»

Då han yttrade dessa ord syntes en tår i hans ögon och han kastade skyndsamt om hästen, samt red bort, följd af massans jubelrop.

Om ett par veckor derefter bekostade han de ungas bröllop och trådde, oaktadt sin höga ålder, första dansen med den fagra bruden.

Och i Riga talades sedermera i långliga tider om dessa händelser och huruledes Liflands hufvudstad räddades genom list mot list.

1001851101

